

**BUYUK AJDODLAR TA'LIMIY MEROSI – HOZIRGI PEDAGOGIK
YONDASHUVLARGA ILHOM MANBAI**

Abduvaliyeva Shodiya

*Nizomiy nomidagi TDPU Pedagogika – psixologiya va inkluziv
ta'lim fakulteti Pedagogika yo'nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada buyuk ajdodlarimiz: Alisher Navoiy, Ibn Sino, Ahmad Yassaviy, Abu Rayhon Beruniylarning ta'lim-tarbiya borasidagi qarashlari tahlil qilinib, ularning hozirgi pedagogik yondashuvlarga ta'siri va ilhomlantiruvchi jihatlari haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Ajdod, avlod, ta'lim, tarbiya, g'oya, yondashuv, zamonaviy, mahorat, bilim, boshqaruv.*

Аннотация: *В статье анализируются взгляды на образование наших великих предков: Алишера Навои, Ибн Сины, Ахмада Яссави, Абу Райхана Беруни, а также дается информация об их влиянии и вдохновляющих аспектах на современные педагогические подходы.*

Ключевые слова: *Предок, поколение, образование, воспитание, идея, подход, современный, умение, знание, управление.*

Annotation: *This article analyzes the views on education of our great ancestors: Alisher Navoi, Ibn Sina, Ahmad Yassawi, Abu Rayhan Beruni, and provides information about their influence and inspirational aspects on current pedagogical approaches.*

Key words: *Ancestor, generation, education, upbringing, idea, approach, modern, skill, knowledge, management.*

"Buyuk ajdodlarimizning betakror va noyob ilmiy-ma'naviy merosi biz uchun doimiy harakatdagi hayotiy dasturga aylanishi kerak..." SHavkat MIRZIYOEV.

Prezidentimizning bu fikrlari bejizga emas, ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan asarlar, ilgari surilgan g'oyalar va tamaddun yo'lida qo'shilgan hissalar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Ularning ilmiy va ma'naviy qarashlari zamonaviy jamiyatimizda yoshlarga to'g'ri yo'l ko'rsatib, ularda fidoyilik, vatanparvarlik va intellektual salohiyatni oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bois, bu merosni o'rganish va uni amaliyotga tatbiq etish har birimizning muqaddas burchimizdir. Xalqning merosi uning o'zligini ifodalaydi.

Unda hayotiy xususiyatlar tizimi aks etadi. Ajdodlarning o'ziga xos xatti-harakatlari namoyon bo'ladi. Ajdodlar merosi avlodlarning aql-zakovatini charxlab, ularni faollikka undaydi. Bu faollik bilish faolligi sifatida namoyon bo'ladi. Tarbiya — inson kamolotining asosi.

Navoiy odob, axloq va ma'naviyatni tarbiyaning markaziy jihatlari deb bilgan. Insonni jamiyatga foydali shaxs sifatida tarbiyalashni maqsad qilgan. Til, adabiyot, san'at orqali estetik tarbiyaga urg'u bergan. Zamonaviy pedagogika bilan

bog'liqligi: Holistik (butunlikdagi) yondashuv: bugungi pedagogika shaxsni jismoniy, aqliy, axloqiy, estetik jihatdan rivojlantirishni ko'zlaydi. Kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim: Navoiyning ijtimoiy foydali shaxs g'oyasi bugungi "hayotga tayyorlash" tamoyiliga mos tushadi.

Ilm-fan — inson tafakkurining asosi. Har qanday ilmni sinchkovlik bilan tekshirish, tajriba va kuzatuvga tayangan holda o'rganish zarur deb hisoblagan. O'qitishda o'quvchining qiziqishini inobatga olish tarafdori bo'lgan.

Zamonaviy pedagogika bilan bog'liqligi: Konstruktivizm: O'quvchi bilimni faol izlanish orqali o'zlashtiradi. STEM yondashuvi: Beruniyning fan, texnika, matematika, astronomiyaga bergan e'tibori bugungi STEM (Science, Technology, Engineering, Math) ta'limiga mos keladi. Bola tarbiyasini erta yoshdan boshlash zarur. Aqliy va jismoniy tarbiyani uyg'un olib borish kerak. O'qituvchining roli muhim — u bilimdon, odobli va mehribon bo'lishi lozim. Zamonaviy pedagogika bilan bog'liqligi: Differensial yondashuv: Har bir bolaning yoshiga, qobiliyatiga mos tarbiya — Ibn Sino tamoyillaridan biri. Pedagogik psixologiya: Bugungi ta'limda bolaning individual xususiyatlarini inobatga olish muhim, bu Ibn Sinoning qarashlariga mos tushadi. Har tomonlama yetuk, barkamol shaxsni tarbiyalashda ajdodlarimiz qoldirgan ma'naviy merosning o'rnini beqiyos. Bugungi kunda ta'lim oluvchilarning zamonaviy talablarga mos bilim olishini ta'minlash maqsadida barcha o'quv muassasalari ta'lim muhitida innovatsion texnologiyalardan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Oliy o'quv yurtlarida ajdodlarimiz qoldirgan ma'naviy merosini o'rganish jarayonida pedagogik dasturiy vositalardan samarali foydalanish talabalarning raqamli kompetentsiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa ta'limiy resurslarning elektron nashrlarini yaratishda interfaol pedagogik dasturiy vositalarning o'rnini va ahamiyati kattadir. Ajdodlarimizning boy ilmiy merosini chuqur o'rganish va keng targ'ib etishga qaratilgan maqsadning qo'yilishi yuksak ma'naviyatli avlodni tarbiyalash g'oyasi mujassamligi bilan ahamiyatli. Buyuk ajdodlarimizning ta'limiy merosi — bu xalqimizning tarixiy, ilmiy va ma'naviy taraqqiyotida muhim o'rin tutgan, ko'p asrlar davomida shakllangan bebaho boylikdir. Bu meros orqali biz o'zimizning ilm-fan, adabiyot, falsafa, tibbiyot, matematika, tarix va boshqa sohalaridagi buyuk allomalarimizning fikr-mulohazalari, ijtimoiy qarashlari, va pedagogik tamoyillarini o'rganamiz.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, ajdodlarimizning ta'limiy qarashlari hozirgi pedagogik usullarning asosi bo'lib xizmat qiladi, chunki ular insonparvarlik, odob-axloq, ilmga hurmat tamoyillariga tayanadi. Al-Farobiy, Ibn Sino, Beruniy, Ulug'bek kabi allomalar ilm-fanga bergan yondashuvlari bugungi zamonaviy fanlararo integratsiya, tanqidiy fikrlash va ijodiy tafakkur asoslarini tashkil etadi. Ajdodlar merosi – bu nafaqat tarixiy yodgorlik, balki zamonaviy ta'limda foydalanish mumkin bo'lgan boy metodik manbadir. Hozirgi ta'lim tizimi uchun milliylik va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish g'oyasi aynan ajdodlar merosidan olingan. Buyuk

ajdodlarimiz o'z davrida ilmiy tafakkur, tarbiya, o'qitish metodlariga asos solgan bo'lsa, bugungi kunda u g'oyalari yangi texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilmoqda.

Ajdodlarimiz ta'limni hayotga tayyorgarlik emas, balki hayotning o'zi deb qaragan. Bu g'oya bugungi "hayotiy ko'nikmalar" asosidagi ta'limga mos tushadi. Zamonaviy o'quv dasturlarini takomillashtirishda ajdodlarimizning o'rgatish va tarbiyalashdagi tajribalaridan foydalanish – pedagogik mukammallikka olib keladi. Har bir pedagog ajdodlar merosini o'rganar ekan, o'z kasbida tarixiy ildizlarga tayangan holda yangilik kiritish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ajdodlarimizning ta'limga bergan e'tibori bugungi pedagogik faoliyatda motivatsiya va ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Ta'limdagi insonparvarlik, axloqiy yetuklik, izchil bilim berish g'oyalari o'z ildizini buyuk ajdodlar merosidan oladi. Ular ilm-fanga asoslangan, tarbiyani markazga qo'ygan, o'quvchining ichki dunyosini hisobga olgan ta'lim modelini ilgari surgan. Bu yondashuvlar bugungi kun ta'lim-tarbiya tizimi uchun ham dolzarbdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M.N. Aminov "Buyuk ajdodlarimiz" 2010
2. Bahodirjon Eminchayev – Ajdodlarimiz tomonidan e'tirof etilgan pedagogik nazariyalar tushunchasi
3. Muallif: Mirkarim Osim "Ajdodlarimiz fojiasi" 2019
4. R.A. Mavlonova "Umumiy pedagogika" 2018